

Búcsú a porosz instrukcióktól Ausztriában

A "porosz instrukciók" elnevezésű katalogizálási szabályzat 1930. január 1-jén lépett érvénybe Ausztriában. Az integrált könyvtári automatizálási rendszer, az elektronikus adatfeldolgozás bevezetése miatt az NSZK-ban és az NDK-ban már bevált új katalogizálási szabályzat (*Regeln für die alphabetische Katalogisierung = RAK*) bevezetése Ausztriában is szükségessé vált. A tudomány- és kutatásügyi miniszter 1987. november 23-i leiratában előírta az egyetemi könyvtáraknak, hogy a minisztérium által kidolgozott könyvtár-automatizálási tervnek megfelelően az egyes könyvtárak munkafolyamatait folyamatosan át kell állítani a számítógépes feldolgozásra. Az elektronikus adatfeldolgozásra való áttéréssel párhuzamosan az érintett könyvtárak kötelesek a porosz instrukciókról áttérni a RAK alkalmazására.

Miután az elmúlt évtizedben már több osztrák könyvtár önként áttért a RAK-ra, 1986 októberében kidolgozták a kooperatív katalogizálási rendszer (*Verbundsystem*) szempontjait. A tervek szerint ehhez szükséges egy központi feldolgozási rendszer és egy központi nagyszámítógép, továbbá a központhoz kapcsolt helyi (könyvtári) számítógépek. Ehhez a rendszerhez a monográfiák feldolgozására a RAK-ot és a MAB I formátumot tették kötelezővé. Lemondtak a RAK osztrák kiadásáról, és a hivatalos NSZK-beli RAK-ot, annak is a tudományos könyvtáraknak szóló változatát fogadták el. A RAK népszerűsítésére és elterjesztésére munkacsoport alakult, a továbbképzés keretében oktatják a szabályzatot stb. 1987 tavaszán bizottság döntött arról, hogy a porosz instrukciók szerinti címléírást és a katalógusokat egy meghatározott megjelenési évvel kell lezárni. (A katalógusok lezárását azonban nem tették kötelezővé.) Az új rendszer szerint a katalógust online olvasói katalógusként (*Online Public Access Catalog = OPAC*) kell használni, és a RAK szerinti cédulákat a lezárási év előtt megjelent művekről a

porosz instrukciók szerinti katalógusba, megfelelően megjelölve kell beosztani.

Az OPAC drága, de nagyon jó megoldás. Az osztrák egyetemi könyvtárakban 40–50 terminál beállítását tervezik. Külföldi példa: a *University of California* (Berkeley) az egyetem könyvtárai számára mintegy 1000 terminál használatát biztosítja a nap 24 órájában. Természetesen a magas költségek mellett értelmetlen lenne a rendszert dupla feldolgozással még drágítani, vagyis nincs szükség a párhuzamos cédulakatalógus továbbfolytatására, avagy COM-mikrofilmlap katalógus előállítására mint átmeneti megoldásra. Mindenesetre, amikor a hagyományos katalógust lezárják, akkor az OPAC-nak már működnie kell, s a megállapított megjelenési évtől kezdve publikált dokumentumokat már ebben a katalógusban kell feltárni és keresni.

Az OPAC-ra a RAK szabályai érvényesek, az olvasó a képernyőn ugyanolyan elrendezésű, ugyanolyan adatokat tartalmazó "katalóguscédulát" lát, mint a hagyományos katalógusfiókban. Mindezt még azzal az előnnyel tetézve, hogy sokkal több szempont szerint kereshet, válogathatja ki a számára szükséges műveket. Éppen emiatt az osztrák könyvtárosok nem értenek egyet egyes angliai egyetemi könyvtárakban található OPAC-gyakorlattal, amelyben rövidített címléírások találhatók. Az olvasónak nincs szüksége a katalogizálási szabályok ismeretére, de jó OPAC csak akkor állítható elő, ha a RAK szabályainak megfelelően történt az adatbevitel, mert így magas színvonalon szolgálható ki az olvasó.

/STRASSNIG, F.: Mit den RAK in die bibliothekarische Zukunft. = RAK-Informationen, 1987. 6. sz. p. 1–12.

Mitteilungen Vereinigung Österreichischer Bibliothekare, 40. köt. 3–4. sz. 1987./

(Lécesné Mesterházi-Nagy Márta)